

12. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання : посібник для вчителів початкових класів і студентів педагогічних факультетів / М. Г. Стельмахович. – Івано-Франківськ, 1996. – 178 с.
13. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – [4-е изд.]. – М. : Политиздат, 1980. – 444 с.
14. Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании человека : [пер. с нем. Э. Радлов / собр. соч. : В 7 т.]. – М. : Изд-во худож. лит., 1957. – Т. 6.

Анотація

Р.М.Яцишин

Дефинитивно-смысловой генезис сопровождения эстетического воспитания личности

В статье проанализированы отличительные признаки в определениях содержания эстетического воспитания, его сущности и направленности на протяжении второй половины XX века.

Ключевые слова: эстетика, эстетичное сознание, эстетичная культура, эстетичное воспитание, искусство.

Summary

R.M.Yatsyshyn

Definition- Notional Genesis of Methodic Accompanying of Aesthetic Personality Upbringing

Distinct features of the definition in the content of aesthetic education, its main points and trends during the second part of the 20-th century are analyzed in the article.

Key words: aesthetics, aesthetic consciousness, aesthetic culture, aesthetic education, arts.

Дата надходження статті: „20” березня 2012 р.

УДК 371.134.+378.068(045)

І.П.ЯЩУК,

доктор педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Розвиток системи волонтерської діяльності студентської молоді у професійному становленні педагога

В статті розглядається волонтерська діяльність студентів факультету початкової освіти та філології ХГПА в контексті формування професійного становлення майбутнього педагога.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентності, волонтерська діяльність, студентська молоддь.

Постановка проблеми в загальному вигляді... В сучасних умовах мінливості політичної, економічної, соціальної сфери розвитку, реформування системи вищої освіти, впровадження технологічних підходів у теорію і практику соціального життя, зміни пріоритетних цінностей молоді надзвичайно актуальним є питання виховання добродійних якостей, почуттів взаємодопомоги, взаємовиручки, поваги один до одного...

За таких умов надзвичайно актуальним є розвиток волонтерської діяльності в навчальному закладі як важливого ресурсу професійного розвитку та становлення, морального, духовного виховання особистості. Саме з цією метою на факультеті початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії у 2009 р. було створено систему волонтерської діяльності „Збирай добро по намистині”.

Аналіз досліджень і публікацій... Проблема волонтерської, добродійної діяльності розглядалась науковцями, практиками як минулого так і сучасності. Зокрема, сутнісні аспекти волонтерської діяльності молоді розкриті в працях вітчизняних науковців, таких як: Є.К.Афоніна, О.С.Мала, В.А.Бондаренко, Г.С.Ковшар, Н.О.Нестеренко, Т.Л.Лях, А.Ф.Соколова, Н.А.Сейко, С.Я.Харченко та ін. Практичний досвід волонтерської діяльності висвітлений у публікаціях О.В.Барабанової, Н.М.Грінчук, Н.В.Ланчук, С.В.Олефір, І.І.Усатової, І.В.Якобчук та ін. Однак розвиток громадянського суспільства, необхідність запровадження в сучасних умовах волонтерської діяльності студентської молоді вплинули на вибір мети нашого дослідження.

Формулювання цілей статті... **Мета статті** полягає в аналізі волонтерської діяльності студентської молоді в процесі професійного становлення майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу... Професійне становлення майбутнього педагога передбачає набуття студентською молоддю певних компетентностей. Компетентнісний підхід акцентує увагу не на мусованому об'ємі вивченої інформації, а на здатності випускника навчального закладу самостійно діяти, приймати рішення в різноманітних професійних, життєвих ситуаціях. Компетентнісний підхід

виступає як моделювання результатів освітніх процесів, підсилює практичну зорієнтованість професійної підготовки.

Формування компетентностей здійснюється протягом усього неперервного процесу професійної підготовки вчителя.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає широке використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення аудиторної та позааудиторної роботи. На нашу думку, надзвичайно цінною, як переконає досвід, у професійному становленні, розвитку ключових компетентностей майбутнього педагога є волонтерська діяльність студентської молоді.

Ретроспективний аналіз волонтерської діяльності в зарубіжній та вітчизняній соціально-педагогічній практиці засвідчив, що для України така діяльність – явище не нове. Підґрунтям для розвитку волонтерства є милосердя, благодійність, альтруїзм, гуманізм, небайдужість до проблем інших, здавна притаманні українцям.

Загальна декларація, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів, так визначає зміст і мету руху волонтерство:

- Це добровільний вибір, що виявляє особисті погляди і позиції;
- Це активна участь громадянина у житті людських спільнот;
- Сприяє покращанню якості життя, особистому росту та поглибленню відчуття солідарності;
- Виражається, як правило, в спільній діяльності у рамках різного роду асоціацій;
- Сприяє реалізації основних людських потреб заради справедливості та миру у суспільстві.

Найбільш чисельною групою волонтерів в Україні є учнівська та студентська молодь. Студентська молодь, працюючи на базі громадських організацій, вищих навчальних закладів і соціальних служб бере участь у проєктах та програмах соціально-педагогічної спрямованості.

Волонтерська діяльність студентської молоді – це добровільна неприбуткова діяльність фізичних осіб-волонтерів, яка спрямована на надання допомоги особам, що перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, і сприяє самореалізації волонтера.

Волонтерська діяльність студентської молоді вмщує, з одного боку, „спеціалізацію”, тобто врахування професійної специфіки діяльності педагога, а з іншого, – „соціалізацію”, що передбачає само актуалізацію особистості у процесі її дозрівання.

Волонтерська діяльність ґрунтується на таких основоположних засадах: добровільність та добротність; законність; гуманність та гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; гласність; відповідальність.

В США 56% населення – волонтери. У 80 країнах світу є мережа волонтерських центрів. У той самий час, коли українці вважаються милосердною нацією, лише 1-3% займаються волонтерством, проявляючи добру волю та прагнення допомогти ближньому.

Поспілкувавшись із студентами, молодими викладачами ХГПА щодо участі у волонтерських проєктах, ми з'ясували, що бажання виявили – 50 %; вчитись це робити та отримувати новий соціальний досвід з людьми – 32%; допомогти лише в конкретній ситуації – 11%; використати вільний час – 8%; байдуже ставлення до власної участі у волонтерстві виявили 2% респондентів.

Отже, можна зробити висновок, що для більшості опитаних волонтерство – це діяльність, спрямована на оволодіння уміннями та навичками суспільно корисної діяльності, соціальної роботи тощо. Тобто, більшість учасників спілкування з окресленою проблемою підкреслили, що мають бажання займатися добровільною діяльністю, оскільки – це досвід, спілкування та задоволення внутрішніх потреб у творенні добра. То чому ж волонтерство не є суспільним рухом, а лише разовими акціями допомоги, піар-ходами відомих людей, суспільними, політичними заявками тощо.

Саме для формування культури волонтерства, вироблення системи добротворчої діяльності з 2009 р. започаткована система волонтерської діяльності на факультеті початкової освіти та філології ХГПА „Збирай добро по намистині”, в якій взяли участь одна тисяча студентів та викладачів.

Головна мета волонтерського руху факультету полягає у виявленні серед студентської молоді тих, хто бажає займатися соціальною роботою з соціально-пільговою категорією населення, об'єднувати та координувати їх дії.

Для організації волонтерської діяльності на факультеті створено координаційну раду з числа викладачів факультету, студентської ради та наукового товариства.

Саме бажання творити Добро та залучати до цих справ інших людей для розвитку громади стало ідеєю створення системи добротворчої діяльності на факультеті початкової освіти та філології.

У 2009 р. викладачами та студентами була розроблена та затверджена система волонтерської діяльності „Добро починається з тебе”.

Її девізом обрано слова: „Життєвими миттєвостями, коли ми об'єднуємось заради добра, ми будемо нове життя, наше майбутнє, нове майбутнє для наших дітей”.

Проєкти, питання орієнтації та навчання волонтерів, приклади добротворчих програм волонтерської діяльності були розглянуті на студентській міжвузівській конференції „Сучасний

студентський волонтерський рух: проблеми та перспективи розвитку”, яка відбулась у м.Хмельницькому 2009 року. Тут же було затверджено систему волонтерської діяльності „Збирай добро по намистині”, яка передбачала участь волонтерів у добродійних проектах та цілеспрямовану підготовку студентів до їх реалізації.

Соціальними партнерами системи добродійної діяльності студентів факультету стали: Управління у справах сім'ї та молоді Хмельницької міської ради; Українська Православна Церква (Хмельницька єпархія); профком студентів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії; Корпус волонтерів для сільських громад України; Всеукраїнська молодіжна організація „ФРІ”; Хмельницька обласна молодіжна організація „МАРС”; Хмельницька обласна дитяча лікарня; Вовковинецька загальноосвітня школа-інтернат для дітей-сиріт; Дитячий будинок-інтернат с.Солобківці Ярмолинецького району; Спеціалізована школа № 1 м.Хмельницького; Школа-інтернат с.Головчинці Летичівського району; Школа-інтернат с.Корчунки Деражнянського району; Центр денної зайнятості та тимчасового догляду для молодих інвалідів з інтелектуальною недостатністю „Родинний затишок”; Школа-інтернат с.Маліївці Дунаєвського району.

У рамках системи волонтерської діяльності студентів факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії реалізовано 58 проектів у Хмельницькій області. Відпрацьовано за період 2009-2011н.р. 2517 волонтерських годин.

У 2010 році система волонтерської діяльності факультету початкової освіти та філології „Збирай добро по намистині” зайняла перше місце у конкурсі волонтерських проектів „Добро починається з тебе” Міжнародного благодійного фонду „Україна 3000”. Волонтерський проект „Театр осені” у 2010 році був підтриманий програмою „Громадські зв'язки” Агенства Міжнародного Розвитку Посольства США.

Традиційними, популярними серед студентів-волонтерів стали волонтерські проекти: „Театр осені”, „Долонька”, „Серце до серця”, „Артеківець”, „Кадри”, „Шанс на життя”, „Арт-лікар”, „Недільна школа”, „Подарунок на День народження”.

Система волонтерської діяльності факультету початкової освіти та філології ХГПА передбачає не лише залучення студентів до розроблених волонтерських проектів відповідно їхніх інтересів та бажань, а й систему залучення, мотивації, навчання, заохочення. Активними у цих процесах є студенти-волонтери старших курсів, які успішно реалізували проекти та викладачі, які навчають особливим формам діяльності, організації колективної співпраці, індивідуальному підходу до людей з особливими потребами.

Як заохотити, як мобілізувати професійні та творчі ресурси особистості, яким чином організувати роботу, щоб вона була суспільно корисною та водночас приносила задоволення волонтеру. Саме ці питання допомагають розглянути студенти-волонтери старших курсів, які мають досвід.

Ця діяльність потребує від добровольців не лише бажання та наявності вільного часу, а й певних знань з психології, соціальної педагогіки, соціології, медицини тощо. Система волонтерської діяльності передбачає різноманітні форми роботи щодо формування навичок спілкування з різними верствами молоді, знайомства з вітчизняним та зарубіжним досвідом цієї діяльності.

„Робити добро і спонукати інших робити добро”, – висновок студентів-волонтерів факультету початкової освіти та філології ХГПА. У центрі всього, що роблять волонтери, стоїть Людина, її неповторна особистість, її унікальні потреби. І з іншої сторони це – збереження та відродження скарбів нашої багаті і водночас напівзабутої культури. Це – допомога у створенні системи цивілізованого соціального супроводу дітей, допомога дітям-сиротам і людям з особливими потребами тощо.

Аналізуючи досвід волонтерської діяльності студентів зазначимо, що цей вид діяльності сприяє активній підготовці майбутнього вчителя до інноваційної діяльності, самостійної роботи, добровільної за вибором і внутрішньо вмотивованої, та забезпечує успішнішу адаптацію випускника до реального інноваційного педагогічного процесу та соціалізації.

А також сприяє, з одного боку, реалізації цілей і завдань кожного етапу підготовки студентів до професійної діяльності (передусім мотиваційно-ціннісного і діяльнісно-творчого), з іншого, – досягненню цілей і завдань, пов'язаних із забезпеченням особистісного компонента структури майбутнього вчителя. Саме така діяльність дозволяє надати процесу набуття професії особистісного забарвлення” [2, с.122].

Три роки реалізації системи волонтерської діяльності „Збирай добро по намистині” студентів факультету початкової освіти та філології ХГПА, вивчення результатів реалізації проектів дали підстави для наступних висновків: нами з'ясовано та уточнено зміст понять „волонтерська діяльність студентської молоді”, „волонтерство”; визначені мотиви студентської молоді до волонтерства; окреслено волонтерські проекти, які стали складовими системи волонтерської діяльності.

У практиці діяльності волонтерського руху існує понад 100 напрямів. Кожна людина може знайти той шлях, напрям, щоб реалізувати покликання душі та серця, бажання допомогти на засадах добра і честі.

Уважаємо, що волонтерську діяльність студентської молоді слід будувати в такий спосіб, щоб створювати умови для максимального розвитку кожним студентом своїх потенційних можливостей та атмосферу добропорядності та гуманізму. Цьому сприяє максимальна варіативність та альтернативність волонтерських проєктів, форм, методів роботи.

Запропонований аналіз запровадженої системи волонтерської діяльності студентів не вичерпує змісту означеної проблеми. Подальшого розгляду потребують розробка діагностичного інструментарію для визначення рівня підготовленості студентів-волонтерів до здійснення соціально-педагогічної діяльності; удосконалення нормативно-правової бази діяльності волонтерів; проєктування соціально-педагогічних технологій залучення студентів до волонтерської діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Державна молодіжна політика в Україні: слов. термінів нормат.-правових актів / [автор-упорядник Бородін Є. І.]. – Дніпропетровськ : Герда, 2002. – С. 299–337.
4. Закон України „Про освіту”. – К. : Генеза, 1996. – 36 с.
5. Іванченко А. В. Соціально-педагогічна підготовка вчителя / А. В. Іванченко, А. А. Сбруева. – Житомир : ЖДПУ, 2000. – 112 с.
6. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 жовтня. – С. 3–4.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті: затверджено указом Президента України від 17 квітня 2002р. №347 // Освіта. – 2002. – 24 квітня-1 травня. – С. 2.
8. Троцько Г. В. Шляхи поліпшення підготовки студентів педагогічних вузів до виховної роботи в школі / Г. В. Троцько // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. праць. – Х., 1998. – Вип. 7. – С. 21–26.
9. Ящук І. П. Збираймо добро по намистині: результати та проєкти волонтерської діяльності студентів 2009-2011рр. / Ящук І. П., Філінюк В. А., Дронюк М. В. – Хмельницький, 2011. – 56 с.

Анотація

И.П.Ящук

Формирование системы волонтерской деятельности студенческой молодежи в профессиональном становлении педагога

В статье рассматривается волонтерская деятельность студентов факультета начального образования и филологии ХГПА в контексте формирования профессионального становления будущего учителя.

Ключевые слова: *професiональна подготовка, компетентность, волонтерская деятельность, студенческая молодежь.*

Summary

I.P.Yashchuk

Formation of the System of Volunteer Activities of Students in Professional Development of a Pedagogue

The article deals with volunteering activity of students of the faculty of primary education and philology of Khmel'nyts'kyi Humanitarian-Pedagogical Academy in the context of formation of professional establishment of the future teacher.

Key words: *professional training, competence, volunteering activity, students youth.*

Дата надходження статті: „4” березня 2012 р.